Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

# 28 676 NAVO

**Nr. 562**

## VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 juni 2026

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Defensie over de brief van 28 mei 2026 over de geannoteerde agenda bijeenkomst NAVO-Ministers van Defensie van 18 juni 2026 (Kamerstuk 28 676, nr. 560).

De vragen en opmerkingen zijn op 9 juni 2026 aan de Minister van Defensie voorgelegd. Bij brief van 16 juni 2026 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

De adjunct-griffier van de commissie,
Manten

kst-28676-562
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

## Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de Minister

*Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie*

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geagendeerde stukken voor de NAVO Defensie Ministeriële d.d. 18 juni 2026 en zien op dit moment af van het maken van inhoudelijke opmerkingen en het stellen van aanvullende vragen.

*Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie*

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de NAVO Defensie Ministeriële. Hierover hebben de leden de volgende vragen.

### Vraag 1

De Europese defensie-uitgaven nemen sterk toe. Hoe voorkomt de Minister dat de discussie over *burden sharing* verschuift naar *burden shifting*, waarbij verantwoordelijkheden vooral van de Verenigde Staten naar Europese bondgenoten worden verplaatst zonder dat daar voldoende gezamenlijke Europese capaciteiten tegenover staan?

### Antwoord vraag 1

Bondgenoten zijn het erover eens dat de lasten binnen de NAVO eerlijker moeten worden verdeeld tussen de VS en de Europese bondgenoten. Om tot een betere *burden sharing* te komen, is een *burden shift* nodig: een verschuiving van bepaalde verantwoordelijkheden waarbij Europa een grotere rol neemt. Nederland stuurt aan op een herverdeling van de NAVO-lasten middels een gestructureerd proces, om zo te komen tot een redelijke en realistische opgave voor iedere bondgenoot. Tegelijkertijd is de urgentie hoog: Europese bondgenoten moeten zo snel mogelijk hun capaciteiten opbouwen en ontwikkelen om de Russische dreiging het hoofd te kunnen blijven bieden. We zetten hierin belangrijke stappen met onder andere de verhoging van de defensie-uitgaven, versterking van de krijgsmacht en ontwikkeling en gebruik van EU-instrumenten (bijvoorbeeld PESCO).

### Vraag 2

Hoe ziet de Minister de verdere ontwikkeling van een sterkere Europese pijler binnen de NAVO? Welke rol ziet zij voor zichzelf om binnen NAVO- en EU-verband actief coalities te smeden en Europese samenwerking verder aan te jagen?

### Antwoord vraag 2

Nederland zet in op het verwezenlijken van een sterker Europa binnen de NAVO. Dit betekent onder meer een Europa dat versneld de capaciteiten opbouwt om de *burden shift* in de NAVO uit te voeren. We geven dit vorm binnen de NAVO-capaciteitenplanning, voeren nauw overleg met de VS en werken aan nauwe en versterkte samenwerking met gelijkgezinde Europese bondgenoten. We zijn gecommitteerd aan de opbouw van defensiecapaciteiten. We zetten ons zo in voor een *burden shift* die de basis vormt voor de collectieve afschrikking en verdediging.

Het kabinet zet daartoe ook in op versterkte samenwerking met gelijkgezinde partners en bondgenoten. Nederland wendt zich proactief tot

Europese partners die in staat en bereid zijn de Europese rol binnen de NAVO te versterken. Concreet richten we ons op samenwerking bij de ontwikkeling van specifieke capaciteiten maar ook het gebruik van instrumenten die de besluit-, en slagvaardigheid van Europa kunnen versterken, zoals gelegenheidscoalities, financieringsmogelijkheden, versterken van defensie industriële basis en aanpassing van wetgeving.

**Vraag 3**

Nederland heeft op terreinen als militaire mobiliteit, innovatie, luchtverdediging en defensie-industrie een sterke positie opgebouwd. Op welke dossiers wil de Minister de komende jaren bewust een trekkersrol vervullen om de Europese defensiesamenwerking verder te versterken?

**Antwoord vraag 3**

De EU heeft negen *Priority Capability Areas* (PCA's) aangewezen waarop intensievere Europese defensiesamenwerking noodzakelijk en opportuun is. Nederland heeft een coördinerende en leidende rol op de PCA drones en counter-drone systemen en de PCA militaire mobiliteit. Bij werkzaamheden op andere PCA's is Nederland ook nauw betrokken. Zo wordt nadrukkelijk gekeken naar concrete Europese capaciteitsgebieden waar gezamenlijke ontwikkeling en industriële samenwerking meerwaarde bieden. Dit sluit aan bij de Nederlandse inzet om *capability shortfalls* gezamenlijk met Europese partners op te vullen.
Daarnaast volgt Nederland nauwlettend de ontwikkelingen en de PCA die raken aan lucht- en raketverdediging en participeren we waar mogelijk.

**Vraag 4**

Deelt de Minister de opvatting dat het succes van de nieuwe NAVO-afspraken uiteindelijk niet moet worden afgemeten aan percentages van het bbp, maar aan de mate waarin bondgenoten daadwerkelijk de afgesproken capaciteiten realiseren?

**Antwoord vraag 4**

Zowel *cash* als *capabilities* zijn (naast *contributions* aan missies en operaties) maatstaven van lastenverdeling binnen de NAVO. Op al deze vlakken hebben bondgenoten afgesproken bij te dragen aan de gezamenlijke opgave. Uiteraard is het beschikbaar hebben van de afgesproken capaciteiten fundamenteel voor het veilig houden van het bondgenootschap, maar er zijn ook investeringen nodig om deze capaciteiten te realiseren.
Zoals reeds met uw Kamer is gedeeld is de volledige invulling van de huidige NAVO-capaciteitsdoelstellingen begroot op ongeveer 3,5% van het bbp in het prijs- en volumepeil 2025. De aanvullende kosten voor het invullen van taken als *Host Nation Support*, *Homeland Defence* en militaire activiteiten buiten het NAVO-verdragsgebied zijn niet in de berekening meegenomen.[1]

**Vraag 5**

Hoe voorkomt de Minister dat de discussie over *burden sharing* beperkt blijft tot hogere nationale uitgaven, en zet zij zich ervoor in dat Europese landen ook gezamenlijk capaciteiten ontwikkelen en verwerven?

---

[1] Zie Kamerstuk 28 676, nr.504

**Antwoord vraag 5**

De essentie van *burden sharing*, oftewel lastenverdeling, is dat alle bondgenoten leveren op het vlak van *cash* (3,5% van het bbp), *capabilities* (invulling van de *capability targets*) en *contributions* (bijdragen aan missies en operaties). Hogere nationale uitgaven zijn een essentiële voorwaarde om te kunnen leveren op de vereiste capaciteiten. Het versneld leveren van capaciteiten zoals gesteld door NAVO is waar Nederland, maar ook alle andere bondgenoten, nu op inzet. Daarbij zoekt het kabinet continue naar mogelijkheden om samen te werken met onze bondgenoten, Hierbij zet zij met name in op gezamenlijke ontwikkeling en verwerving van capaciteiten door Europese landen, waar dit de doelmatige en effectieve realisatie van de benodigde capaciteiten mogelijk maakt en de interoperabiliteit bevordert.

**Vraag 6**

Hoe wil de Minister voorkomen dat een substantieel deel van de extra Europese defensie-uitgaven opnieuw buiten Europa terechtkomt, terwijl juist versterking van de Europese defensie-industrie noodzakelijk is voor de lange termijn?

**Antwoord vraag 6**

Meer verantwoordelijkheid voor de eigen Europese veiligheid van Europa vergt een sterke Europese defensie-industrie met hechtere samenwerking. Een versterkte Europese defensie-industrie is een randvoorwaarde voor Europese capaciteiten. Daarbij is internationale coördinatie en het doorbreken van nationale industriële belangen essentieel. We zetten binnen de NAVO, EU en partnerschappen pro-actiever in op vraagbundeling, coproductie en standaardisatie in lijn met de Nederlandse defensiestrategie voor industrie en innovatie. We zetten ons consequent en actief in voor de belangrijke rol van derde landen zoals het VK, Noorwegen, Canada en de VS.

Het kabinet acht het van belang dat de noodzakelijke verhoging van de Europese defensie-uitgaven leidt tot versterking van de militaire slagkracht en tegelijkertijd bijdraagt aan een duurzame versterking van de Europese defensie-industrie. Om het voortzettingsvermogen van onze krijgsmacht te garanderen, zet Defensie nog meer in op snellere productie en het opschalen van de Nederlandse en Europese defensie-industrie. Het kabinet streeft ernaar om 50% van ons materieel aan te schaffen in Nederland en Europa. Tegelijkertijd is snelheid in het realiseren van capaciteiten geboden en moet onder meer de levertijd van militaire systemen ook worden meegenomen in de beslissing waar deze worden aangeschaft. Een concreet voorbeeld is de Nederlandse voortrekkersrol binnen de *Priority Capability Area* (PCA) voor drones en counter-drones. Nederland pleit hierbij voor een betere Europese samenwerking op innovatie, testen, productie, vraagbundeling en aanschaf van materieel.

**Vraag 7**

Is de Minister bereid tijdens de NAVO-ministeriële het initiatief te nemen voor nieuwe strategische partnerschappen tussen Europese bondgenoten op terreinen waar grote capaciteitstekorten bestaan, zoals luchtverdediging, munitieproductie, logistiek en ondersteuning, zo vragen de leden van de D66-fractie.

**Antwoord vraag 7**

Het kabinet zet actief in op het versterken van Europa in de NAVO, hiervoor is inherent samenwerking onder Europese bondgenoten nodig; ook voor het ontwikkelen van de defensie-industrie en het verstreken van gezamenlijke aanschaf. Nederland neemt daarnaast in de EU actief deel aan de *Priority Capability Areas* (PCA): negen gebieden die de EU-lidstaten als prioritair hebben aangemerkt. Nederland heeft hierbij een co-lead rol op de PCA drones en counterdronesystemen en op de PCA militaire mobiliteit. De focus ligt momenteel op het creëren van resultaten in deze bestaande capaciteitsgebieden.

**Vraag 8**

Europa neemt terecht meer verantwoordelijkheid voor zijn eigen veiligheid. Dat vraagt ook om landen die samenwerking actief organiseren. Welke concrete initiatieven gaat de Minister de komende periode nemen om Nederland nadrukkelijker te positioneren als aanjager van Europese defensiesamenwerking, gezamenlijke capaciteitsontwikkeling en versterking van de Europese defensie-industrie?

**Antwoord vraag 8**

Zoals in het coalitieakkoord beschreven ziet het kabinet inderdaad een aanjagende rol voor Nederland om toe te werken naar een sterkere Europese rol voor onze eigen veiligheid. Hierin is het essentieel om onze defensie-industrie de ruimte te geven om te groeien en strategisch te positioneren. Investeringen in kennis, innovatie en industrie zijn nodig om een toekomstbestendige krijgsmacht te bouwen, voor leveringszekerheid en om de strategische autonomie in Nederland en Europa te vergroten.

Om het voortzettingsvermogen van onze krijgsmacht te garanderen, zet Defensie nog meer in op snellere productie en het opschalen van de Nederlandse en Europese defensie-industrie. Dit stimuleren we door ernaar te streven om minstens vijftig procent van ons materieel aan te schaffen in Nederland en Europa. Ook maken we slimme afspraken met internationale partners om de Nederlandse en Europese strategische autonomie te vergroten en streven we naar minstens veertig procent gezamenlijke aanschaf. Daarnaast zet Nederland in op versimpeling van aanbestedingsprocedures en bieden we voorfinanciering en langetermijnzekerheid, zodat Nederlandse en Europese defensie-startups een kans krijgen om op te schalen.
Voor het aankomende nieuwe Meerjarig Financieel Kader van de EU pleit Nederland onder andere voor het prioriteren van veiligheid, defensie en innovatie, zodat Europese samenwerkingen op deze gebieden de komende jaren worden gestimuleerd. Op deze manier dragen we bij aan het ontwikkelen van een sterker Europa binnen de NAVO. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar concrete Europese capaciteitsgebieden waar gezamenlijke ontwikkeling en industriële samenwerking meerwaarde bieden, ook coördineert Nederland de inzet op de *Priority Capability Areas* drones en counter-drone systemen en militaire mobiliteit. Daarnaast volgt Nederland nauwlettend de ontwikkelingen en de PCA die raken aan lucht- en raketverdediging en participeren we waar mogelijk.

**Vraag 9**

Is de Minister bekend met het *Women, Peace and Security*-beleid (WPS) van de NAVO, waarin de NAVO erkent dat WPS fundamenteel is voor het vervullen van de eerste kerntaak van de NAVO: Afschrikking en Verde-

diging (Deterrence and Defence)?[2] Is de Minister bereid om zich in de Defensie Ministeriële actief in te zetten voor uitvoer van het WPS-beleid van de NAVO en het uitwerken van dit beleid in een WPS-Actieplan? En wil de Minister de Kamer daarover rapporteren?

**Antwoord vraag 9**

Ja. Defensie is bekend met het NAVO-beleid inzake Women, Peace and Security (WPS) en steunt de in 2024 vastgestelde NAVO Women, Peace and Security Policy. In dit beleid erkent de NAVO dat de integratie van genderperspectieven bijdraagt aan de uitvoering van alle kerntaken van het bondgenootschap, waaronder afschrikking en verdediging. Defensie onderschrijft dit uitgangspunt. Het draagt bij aan een beter begrip van de operationele omgeving, een grotere effectiviteit van operaties en de legitimiteit van de Krijgsmacht. Dit sluit aan bij de inzet van Defensie om het genderperspectief te integreren in beleid, planning, opleidingen, oefeningen en operaties. Defensie ondersteunt de implementatie van het NAVO WPS-beleid en zal zich in relevante NAVO-overleggen blijven inzetten voor de verdere uitvoering daarvan. Daarbij steunt Defensie ook de verdere uitwerking van de implementatie van het NAVO WPS-beleid binnen het bondgenootschap. De Kamer wordt over relevante ontwikkelingen geïnformeerd via de reguliere rapportages.

*Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie*

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en het verslag. Deze leden zien een sterk en zelfstandig Europa als de voorwaarde voor een geloofwaardige NAVO. Genoemde leden steunen de onverminderde steun aan Oekraïne en de Nederlandse verantwoordelijkheid aan de oostflank, maar hechten er ook aan dat de noodzakelijke investeringen open en navolgbaar worden gemaakt. Zij hebben dan ook nog enkele vragen.

**Vraag 10**

De verwerpelijke Russische raket- en droneaanvallen op Oekraïne zijn fors toegenomen, terwijl er wereldwijd een tekort is aan interceptors en munitie voor Patriot-systemen. Dit tekort is in belangrijke mate veroorzaakt door de Amerikaanse oorlog tegen Iran, waarbij in korte tijd een zeer groot deel van o.a. het Amerikaanse interceptorarsenaal is verbruikt. Hoe urgent acht de Minister dit tekort en welke concrete inzet pleegt Nederland tijdens de UDCG om de Oekraïense luchtverdediging op korte termijn te versterken?

**Antwoord vraag 10**

Het kabinet onderschrijft de acute behoefte aan luchtverdedigingsmiddelen en herkent de urgentie. Het kabinet zet zich dan ook doorlopend in om deze middelen aan te vullen. Eerder leverde Nederland systemen en raketten, zowel verworven als uit eigen voorraad. Ook het Nederlandse F-16 programma is bevorderlijk voor de Oekraïense luchtverdediging. Daarnaast steunt Nederland de *Intergrated Air en Missile Defence Capability Coalition* en de levering van counter-drone drones. In internationaal verband, waaronder bij de *Ukraine Defence Contact Group* (UDCG), roept Nederland continue op tot versterking van de Oekraïense luchtverdediging door het leveren van de benodigde middelen. Daarnaast is Nederland de op een grote bijdrager aan het *Prioritised Ukraine Require-*

[2] https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2024/07/10/nato-policy-on-women-peace-and-security-2024

*ments List* (PURL) initiatief dat pakketten levert die bestaan uit middelen voor luchtverdediging, munitie en andere essentiële benodigdheden, afgestemd op de behoefte van Oekraïne.

**Vraag 11**

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie maken zich daarnaast grote zorgen over signalen dat de Verenigde Staten reeds aan Europa en Oekraïne toegezegde luchtverdedigingsmiddelen omleiden naar de eigen voorraden en andere regio's en vragen of dit ook geldt voor via PURL ingekochte middelen. Kan de Minister bevestigen in welke mate dit gebeurt? Deze ontwikkeling legt wat deze leden betreft pijnlijk bloot dat Europa zijn veiligheid niet langer kan laten afhangen van Amerikaanse leveringszekerheid en versneld zelf in de eigen en Oekraïense behoefte moet kunnen voorzien. Deelt de Minister deze analyse? In het verlengde hiervan vragen deze leden haar te reflecteren op de houdbaarheid van PURL: werkt dit instrument nog afdoende nu de VS de eigen voorraden voorrang geven?

**Antwoord vraag 11**

Via het *Prioritised Ukraine Requirements List* (PURL) initiatief wordt militair materieel uit Amerikaanse voorraden geleverd aan Oekraïne. De PURL-pakketten bevatten onder andere luchtverdedigingsmaterieel. De pakketten worden samengesteld op basis van de Oekraïense behoeften en bevatten uniek Amerikaans materieel waar een kritieke behoefte aan is in Oekraïne. De levering van de reeds toegezegde pakketten wordt voortgezet, waardoor het initiatief werkt zoals beoogd. Het kabinet deelt dat Europa meer verantwoordelijkheid moet nemen voor zijn eigen veiligheid. De afspraak om de defensie-uitgaven te verhogen tijdens de NAVO-top in Den Haag van 2025 was daartoe een eerste stap. Momenteel worden de additionele defensie-uitgaven omgezet in concrete investeringen om te voldoen aan de NAVO-capaciteitsdoelstellingen en nationale taken uit te voeren. De Nederlandse inzet is om Oekraïne onverminderd te blijven steunen en internationale partners incl. NAVO bondgenoten en EU landen aan te sporen om bij te dragen op basis van een fair share benadering.

**Vraag 12**

In het licht van deze ontwikkelingen zijn genoemde leden ook geïnteresseerd in de nieuwe plannen voor geïntegreerde lucht- en raketverdediging. Kan de Minister de Kamer informeren over de voortgang en ontwikkeling rondom *Integrated Air and Missile Defence* en de besluiten die hierover genomen zullen worden? Deze leden onderschrijven de noodzaak om hier stappen te zetten, maar benadrukken dat zij sterk hechten aan de versterking van de Europese luchtverdediging via zoveel mogelijk Europese capaciteiten. In hoeverre zet Nederland zich er binnen de NAVO en de EU voor in dat de IAMD-plannen bijdragen aan een sterkere Europese productie- en innovatiebasis, en hoe weegt de Minister daarbij het risico dat een te grote afhankelijkheid van Amerikaanse systemen, zoals nu zichtbaar wordt bij de Patriot-interceptors, de Europese leveringszekerheid ondermijnt?

**Antwoord vraag 12**

Zoals toegelicht in de geannoteerde agenda voor de *Defence Ministers Meeting* (DMM) op 18 juni (Kamerstuk 28 676–560) werkt de NAVO momenteel aan de ontwikkeling van nieuwe militaire plannen voor *Integrated Air and Missile Defence* (IAMD) en kunnen hier om veiligheidsoverwegingen geen nadere uitspraken over worden gedaan. In algemene

zin kan ik wel toelichten dat dergelijke militaire plannen op strategisch niveau nog geen vertaling bevat van het «met welke middelen», maar allereerst focust op het militair strategische «hoe». Daarnaast kan ik benadrukken dat binnen de NAVO over de gehele linie wordt bezien op welke manier Europese bondgenoten een grotere verantwoordelijkheid gaan nemen. Dat geldt ook voor het IAMD domein.

**Vraag 13**

Genoemde leden lezen dat de Nederlandse Patriot-inzet bij NSATU in Polen met maximaal zes maanden wordt verlengd, terwijl de NASAMS- en anti-dronesystemen worden teruggehaald. Juist dat laatste vinden deze leden zorgelijk: het aantal Russische drone-incursies aan de oostflank neemt toe, dus anti-dronecapaciteit is precies wat daar nu het hardst nodig lijkt. Waarom worden uitgerekend de anti-dronesystemen teruggetrokken op een moment dat de dronedreiging toeneemt en hoe wordt de continuïteit van de bescherming geborgd?

**Antwoord vraag 13**

Voorop staat dat de logistieke hub in Polen die dient als doorvoerlocatie voor materieel dat wordt geleverd aan Oekraïne wordt beschermd. Daar draagt Nederland direct aan bij met de verlening van de Nederlandse Patriot-inzet. Daarnaast biedt het in september gelanceerde *Eastern Sentry* van de NAVO bescherming aan de oostflank van het NAVO-verdragsgebied. Verschillende NAVO-bondgenoten dragen hieraan bij, bijvoorbeeld met jachtvliegtuigen. Nederland heeft hier van september 2025 tot december 2025 ook aan bijgedragen met F-35's.

**Vraag 14**

Voorts vragen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie welke concrete stappen Nederland zet om de defensie-industriële samenwerking met Oekraïne, met name op het gebied van drones, te verdiepen, en hoe de Kamer hierover wordt geïnformeerd. Genoemde leden verwijzen in dit verband naar de eerder door de leden Piri en Dassen gestelde schriftelijke vragen over de voortgezette samenwerking van Defensie met aan de heer Walraven gelieerde bedrijven, waaronder de drone-onderneming Hyllus bv, terwijl zijn eerdere bedrijf, DTS Armory, strafrechtelijk wordt onderzocht (2026Z12163). Kan de Minister garanderen dat bij de voorgenomen intensivering van de industriële samenwerking met Oekraïne geen opdrachten lopen of worden verstrekt aan bedrijven gelieerd aan de heer Walraven?

**Antwoord vraag 14**

Om te leren van Oekraïense innovaties zet het kabinet in op het versterken van de industriesamenwerking met Oekraïne. Nederland neemt actief deel aan het initiatief *Build With Ukraine*, waarmee coproductie met Oekraïense bedrijven in Nederland mogelijk gemaakt wordt. Dit creëert een win-win-win: de productiecapaciteit van bewezen effectieve systemen voor Oekraïne wordt vergroot, de Nederlandse industrie wordt opgeschaald en we krijgen toegang tot innovaties van het slagveld. Op 10 oktober jl. heeft Nederland hierover een Memorandum van Overeenstemming (MoU) getekend met Oekraïne. Op 16 april jl. is een belangrijke volgende stap gezet – VDL heeft een licentieovereenkomst getekend met het Oekraïense GreentechHarvest voor de productie van twee typen drones in Born. Dit is het eerste coproductieproject tussen Nederland en Oekraïne. We zoeken actief naar volgende projecten waarin de kracht van de Oekraïense en Nederlandse defensie-industrie elkaar kunnen

versterken. Uw Kamer wordt hierover onder andere geïnformeerd via de leveringenbrieven.

Over eventuele lopende contracten in het kader van de intensivering van de industriële samenwerking met Oekraïne kan ik in het openbaar geen uitspraken doen. De Staatssecretaris heeft bij de beantwoording van de vragen van de leden Piri en Dassen, waar naar u refereert, aangeboden om tijdens een vertrouwelijke technische briefing nader inzicht te geven in de lopende contracten met aan de heer Walraven gelieerde bedrijven en de status daarvan.

**Vraag 15**

De rol van het Duits-Nederlandse 1GNC wordt medio dit jaar geformaliseerd als tactisch hoofdkwartier voor de Baltische staten, waarbij 1GNC de *command and control* over de NAVO-eenheden in Estland en Letland overneemt. Deze leden hechten aan een geloofwaardige afschrikking aan de oostflank. Kan de Minister toelichten wat deze formalisering concreet betekent voor de Nederlandse personele en materiële inzet, de kosten en de duur van het commitment en of dit een uitbreiding van de Nederlandse aanwezigheid of verplichtingen met zich meebrengt?

**Antwoord vraag 15**

1GNC krijgt binnen de NAVO een rol in de coördinatie en aansturing van NAVO-activiteiten en bondgenootschappelijke samenwerking in de regio. Nederlandse militairen binnen 1GNC gaan zich nadrukkelijker richten op commandovoering, planning en coördinatie van NAVO-activiteiten in Estland en Letland. Dat betekent onder meer intensievere samenwerking met bondgenoten, deelname aan oefeningen en voorbereiding op collectieve verdediging aan de oostflank.
We doen uit oogpunt van operationele en personele veiligheid geen uitspraken over aantallen. Het aantal Nederlandse militairen dat betrokken is bij 1GNC als gevolg van de nieuwe rol/taak wijzigt niet ineens significant, zeker niet op korte termijn.

Nederland committeert zich met zowel *cash, capabilities* en *contributions* aan NAVO conform de toegezegde 3,5%. Daarmee investeert Nederland structureel meer in Defensie en in de NAVO-verplichtingen die bondgenoten gezamenlijk zijn overeengekomen. Er is geen apart budget voor deze taak aangekondigd. De kosten vallen binnen de bredere versterking van de krijgsmacht en de NAVO-capaciteitsdoelstellingen.

**Vraag 16**

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat de 1,5%-norm voor bredere veiligheids- en defensiegerelateerde uitgaven voor het eerst is ingevuld, op 17,45 miljard euro oftewel 1,4% van het bbp, maar dat niet inzichtelijk wordt gemaakt welke uitgaven daarin precies zijn meegerekend, anders dan via een algemene omschrijving. Deze leden achten dit onvoldoende navolgbaar voor een serieuze parlementaire controle. Op welke wijze maakt de Minister voor de Kamer inzichtelijk welke uitgaven exact aan de 1,5%-norm zijn toegerekend? In hoeverre bestaat binnen de NAVO al overeenstemming over welke uitgaven hieronder mogen vallen, hoeveel ruimte hebben lidstaten om dit zelf te bepalen, en wordt de Nederlandse invulling door de NAVO getoetst? Is de Minister ten slotte bereid het Annual Strategic Level Report, net als in 2024, openbaar met de Kamer te delen in plaats van uitsluitend via een vertrouwelijke bijlage?

**Antwoord vraag 16**

Tijdens de NAVO top in Den Haag in 2025 hebben bondgenoten afgesproken dat zij uiterlijk in 2035 niet minder dan 1,5% van het Bruto Binnenlands Product (BPP) uitgeven aan defensie-gerelateerde uitgaven. De 1,5%-uitgaven kunnen besteed worden aan bredere veiligheid- en defensie-gerelateerde maatregelen, bedoeld om de uitvoering van zowel NAVO- als nationale defensieplannen mogelijk te maken. Dit kan gaan om bijvoorbeeld infrastructuur, industriële capaciteiten, weerbaarheid, innovatie en het aanleggen van strategische voorraden.

Dit jaar heeft het kabinet voor het eerst een inventarisatie gedaan van de Nederlandse uitgaven aan bredere veiligheids- en defensie gerelateerde uitgaven. Deze inventarisatie telt op tot EUR 17,45 mld. in 2026 en een percentage van ruwweg 1,4% van het bbp. Dit hebben wij op 22 mei jl. laten weten aan de NAVO middels de *Strategic Level Report.*

Onder bredere veiligheids- en defensie-gerelateerde uitgaven vallen bestaande uitgaven die bijdragen aan de weerbaarheid van de maatschappij en uitgaven die bijdragen aan de ondersteuning van de krijgsmacht. Ook zijn uitgaven met zogenaamde *dual use* toegerekend aan dit percentage. Daarmee bedoelen we uitgaven van departementen waar de krijgsmacht van mee kan profiteren. Denk bijvoorbeeld aan het voorkomen en beheersen van veiligheidsdreigingen middels diplomatie, coalitievorming en gerichte financiering die bijdraagt aan veiligheid. Deze inzet is essentieel omdat Nederland voor zijn veiligheid sterk afhankelijk is van een stabiele, veilige wereld.
De uitgaven voor zowel de 3,5% als de 1,5% worden op totaalniveau gerapporteerd en worden op gepaste wijze met de Kamer gedeeld. Omdat dit de eerste keer is valt nog niet met zekerheid te zeggen hoe de NAVO de berekening van Nederland of andere bondgenoten zal appreciëren, en of daaruit eventuele aanvullende instructie volgt. Naar verwachting zal de NAVO nog voor de top in Ankara een update over de bondgenootschappelijke defensie-uitgaven publiceren, inclusief voortgang op de 1,5%. Verdere doorrekening van de 1,5% en de impact van de voornemens uit het coalitieakkoord zal in het komende jaar plaatsvinden.

*Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie*

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de NAVO Defensie Ministeriële bijeenkomst en het verslag van de eerdere NAVO- en EU-bijeenkomsten. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de PVV-fractie onderschrijven het belang van een sterke NAVO en een sterke Nederlandse krijgsmacht. Zij constateren dat in de stukken herhaaldelijk wordt gesproken over het vergroten van de militaire slagkracht, het versneld invullen van NAVO-capaciteitsdoelstellingen en het versterken van de afschrikking.

**Vraag 17**

Kan de Minister aangeven welke drie capaciteiten volgens het kabinet momenteel de grootste tekortkomingen vormen binnen de Nederlandse krijgsmacht? Kan de Minister tevens aangeven welke concrete capaciteiten Nederland vóór 2030 moet hebben toegevoegd om aan de NAVO-doelstellingen te voldoen?

**Antwoord vraag 17**

De gespecificeerde informatie aangaande de operationele gereedheid is toegelicht in de vertrouwelijke bijlage van de «Stand van Defensie najaar 2025»[3]. Ook is uw Kamer eerder geïnformeerd over de tweejaarlijkse *NATO Defence Capability Review.* [4] Hierin bent u geïnformeerd over de stand van zaken rond de aan Nederland opgedragen prioritaire doelstellingen. De uitkomst van deze review is in het bijzijn van de bondgenoten met Nederland besproken. Na de bespreking volgt vanuit de internationale staf van NAVO de definitieve versie van het (deels vertrouwelijke) rapport. Een samenvatting van dit rapport wordt zoals gebruikelijk gedeeld met uw Kamer, deze wordt verwacht na het zomerreces.

**Vraag 18**

Kan de Minister aangeven welke NAVO-capaciteitsdoelstellingen Nederland op dit moment nog niet haalt en welke investeringen nodig zijn om deze tekorten weg te werken?
Kan de Minister aangeven in hoeverre Nederland momenteel voldoet aan de NAVO-doelstellingen op het gebied van grondgebonden lucht- en raketverdediging, vuursteun, landmanoeuvre-eenheden en logistieke ondersteuning? Op welke onderdelen bestaan de grootste tekorten?

**Antwoord vraag 18**

Ja, we zullen een samenvatting van het rapport met uw Kamer delen zodra dit beschikbaar is. Zie ook het antwoord op vraag 17.

**Vraag 19**

De leden van de PVV-fractie lezen dat Nederland toewerkt naar 3,5% van het bbp aan defensie-uitgaven en 1,5% aan defensie-gerelateerde uitgaven. Kan de Minister per jaar aangeven hoe het groeipad richting 2035 eruitziet? Kan de Minister bevestigen dat de extra middelen primair zullen worden ingezet voor daadwerkelijke versterking van de gevechtskracht van de krijgsmacht en niet voor extra bureaucratie, beleidsontwikkeling of managementlagen?

**Antwoord vraag 19**

Het kabinet zet in op groei van het defensiebudget naar 2,8% van het bbp in 2030 en 3,5% in 2035. De voorziene groei kunt u terugvinden in de financiële tabel van het coalitieakkoord. Uiteraard staan deze investeringen ten dienste van het versterken van Defensie. Een eerste beeld van de geplande investeringen kunt u vinden in de voortkomende Defensienota. De concreet geplande investeringen worden opgenomen in de Ontwerpbegroting 2027.

**Vraag 20**

De leden van de PVV-fractie lezen dat Nederland Patriot-munitie uit de eigen voorraad beschikbaar stelt aan Oekraïne. Kan de Minister aangeven hoeveel Patriot-raketten uit de Nederlandse voorraad aan Oekraïne worden geleverd? Welke gevolgen heeft deze levering voor de Nederlandse operationele gereedheid? Binnen welke termijn worden deze voorraden weer aangevuld? Kan de Minister aangeven welke minimale

[3] Kamerstuk 36 800 X, nr. 82, 20 mei 2026, Stand van Defensie voorjaar 2026
[4] Kamerstuk 28 676, nr. 464, 5 augustus 2024, NAVO-rapport Defence Planning Capability Review over 2023 en 2024

voorraad Patriot-munitie Defensie noodzakelijk acht voor de verdediging van Nederland en het NAVO-grondgebied? Kan de Minister aangeven of de levering van Patriot-munitie aan Oekraïne gevolgen heeft voor het vermogen van Nederland om te voldoen aan de NAVO-doelstellingen voor geïntegreerde lucht- en raketverdediging?

**Antwoord vraag 20**

Vanwege de operationele veiligheid communiceert Defensie niet over specifieke aantallen. Over de aanvulling inzetvoorraad munitie wordt jaarlijks gecommuniceerd in Defensie Projecten Overzicht (DPO) middels een vertrouwelijke bijlage. Uw Kamer wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken omtrent militaire leveringen aan Oekraïne, waarvan meest recentelijk op 27 februari jl. (Kamerstuk 22 054, nr. 479).

**Vraag 21**

De leden van de PVV-fractie onderschrijven het belang van een sterke Nederlandse defensie-industrie. De oorlog in Oekraïne laat zien dat militaire slagkracht niet alleen wordt bepaald door wapensystemen, maar ook door productiecapaciteit en de snelheid van levering. Kan de Minister aangeven welk percentage van de Nederlandse defensiebegroting momenteel terechtkomt bij Nederlandse bedrijven? Hoe heeft dit percentage zich de afgelopen vijf jaar ontwikkeld?
Kan de Minister aangeven welk deel van de extra defensie-uitgaven naar verwachting in Nederland wordt besteed? Hoe voorkomt het kabinet dat Nederlandse bedrijven worden verdrongen door grotere buitenlandse defensieconcerns bij gezamenlijke aanbestedingen?

**Antwoord vraag 21**

Nederland onderstreept het belang van eigen productiecapaciteit en investeert hierin. Tegelijkertijd kan niet alles in Nederland worden geproduceerd en worden er ook internationale contracten afgesloten. In de rapportage Stand van Defensie voorjaar 2026 is uw Kamer geïnformeerd over de directe Nederlandse contractering met de eigen industrie van 2022 t/m 2025 (Kamerstuk 36 800-X-82 van 20 mei 2026). Desbetreffende percentages en bijdragen zijn onderstaand weergegeven.

2022: 50,62%; 2,32 mld. euro
2023: 59,70%; 5,45 mld. euro
2024: 21,42%; 4,06 mld. euro
2025: 36,8%; 6,53 mld. euro

Voor toekomstige defensie-uitgaven heeft het kabinet nieuwe doelen gesteld voor inkoop bij de Nederlandse industrie en Europese industrie. Nederland streeft ernaar om minimaal vijftig procent van de additionele uitgaven te realiseren bij Nederlandse en Europese ondernemers. Bij gezamenlijke aanschaf van materieel houdt Defensie oog voor betrokkenheid van de Nederlandse defensie-industrie voor desbetreffende productieketens.

**Vraag 22**

Welke concrete maatregelen neemt het kabinet om meer Nederlandse mkb-bedrijven bij defensieopdrachten te betrekken? Is de Minister bereid in gesprek te gaan met de producent van Patriot-systemen en Patriot-raketten om te onderzoeken of (delen van) de productie, assemblage, het onderhoud of de modernisering van Patriot-capaciteiten in Nederland kunnen plaatsvinden? Zo nee, waarom niet?

### Antwoord vraag 22

Defensie wil gebruik maken van de kracht van Nederlandse ondernemers om op te schalen. Er zijn bijvoorbeeld veel high-tech MKB-bedrijven die kunnen bijdragen aan innovatie en materieelverwerving. Via ons regionaal regieorgaan ODIN en de MINDbases heeft Defensie regionaal zicht en werkt samen met (MKB-)bedrijven die zo worden betrokken bij innovatieprojecten en ecosystemen. Ondernemers die willen samenwerken met Defensie kunnen ons in de toekomst benaderen via een online loket. Via dit loket krijgen ondernemers informatie om te reageren op behoeftes van Defensie. Daarnaast kunnen zij reageren op reguliere uitvragen via TenderNed. Ook zet Defensie in op vraagbundeling en materieel- en industriesamenwerking, waarbij innovatieve bedrijven beter worden opgenomen in Nederlandse en Europese defensieleveringsketens. Hiermee versterken we productiecapaciteit, versnellen we innovatie en creëren we meer ruimte voor Nederlandse bedrijven om bij te dragen aan de gereedheid van de krijgsmacht.

Het kabinet ziet toename van productie in Europa en Nederland als noodzakelijk, ook op gebied van luchtverdediging. Op dit moment is er echter geen alternatief voor Patriot-capaciteiten voorhanden. Samenwerking met partners buiten Europa blijft nodig, op meerdere terreinen, waaronder ook luchtverdediging. Om deze afhankelijkheid op termijn af te bouwen werkt defensie aan het vergroten van coproductie en licentieproductie met leveranciers buiten Europa als tussenstap tot meer strategische autonomie.

### Vraag 23

De leden van de PVV-fractie lezen dat Nederland pleit voor verdere integratie van de Europese defensiemarkt, gezamenlijke aanbestedingen en een grotere rol voor de Europese Investeringsbank.
Kan de Minister aangeven welke bevoegdheden hierdoor feitelijk verschuiven van nationale overheden naar Europese instellingen? Hoe wordt gewaarborgd dat Nederland zelfstandig kan blijven bepalen welk materieel wordt aangeschaft en bij welke leveranciers? Kan de Minister garanderen dat gezamenlijke Europese aanbestedingen er niet toe leiden dat Nederland minder vrijheid krijgt om zelfstandig materieel aan te schaffen bij leveranciers van eigen keuze?

### Antwoord vraag 23

In lijn met het coalitieakkoord verkent het kabinet samen met NAVO-partners binnen en buiten de Europese Unie de mogelijkheid voor het oprichten van een intergouvernementeel defensiemechanisme (Multilateraal Defensiemechanisme, MDM) voor de financiering van gezamenlijke defensieprojecten.[5] Nederland zet er daarbij op in dat het MDM een financieringsinstrument wordt en geen bestaande inkooporganisaties dupliceert, zoals het *NATO Support and Procurement Agency* (NSPA).
Defensie wil voor gezamenlijke aankopen daarnaast intensiever gebruikmaken van bestaande internationale samenwerkingsorganisaties, zoals het NSPA, het Europees Defensie Agentschap (EDA) en op termijn *Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement* (OCCAR), zodra Nederland is toegetreden. Nederland heeft zich nog niet gecommitteerd aan deelname of financiering van een MDM.

---

[5] Verslag Eurogroep en Ecofinraad van 9 en 10 maart 2026 (Kamerstuk 21 501–07, nr. 2176)

Nederland is voorstander van meer gezamenlijke Europese aanbestedingen maar het staat Nederland altijd vrij om op basis van eigen besluitvorming een andere keuze te maken.

**Vraag 24**

De leden van de PVV-fractie hechten eraan dat de NAVO het fundament blijft van de collectieve verdediging van Europa. Kan de Minister bevestigen dat verdere Europese defensiesamenwerking nooit mag leiden tot een situatie waarin de NAVO wordt vervangen, gedupliceerd of ondergeschikt gemaakt aan EU-structuren?

**Antwoord vraag 24**

De NAVO is en blijft de hoeksteen van onze collectieve verdediging. Gelet op de internationale ontwikkelingen wordt daarbij meer gevraagd van Europa. Het kabinet zet erop in dat Europa binnen de NAVO een grotere verantwoordelijkheid neemt. De EU speelt daarin een belangrijke ondersteunende rol, onder meer op het gebied van financiering, regelgeving en samenwerking, alsook industrie. Van enige vervanging van, duplicatie van of ondergeschiktheid aan de NAVO is geen sprake.

**Vraag 25**

De leden van de PVV-fractie lezen dat het Duits-Nederlandse Legerkorps een grotere rol krijgt aan de NAVO-oostflank. Kan de Minister aangeven welke extra personele en financiële gevolgen deze uitbreiding heeft voor Nederland? Welke Nederlandse eenheden vallen in de praktijk onder de nieuwe commandostructuur? In hoeverre heeft deze nieuwe taak gevolgen voor de inzetbaarheid van Nederlandse eenheden voor nationale taken en andere NAVO-verplichtingen?

**Antwoord vraag 25**

De veiligheid van Nederland is onlosmakelijk verbonden met die van de NAVO-bondgenoten. Door gezamenlijk te investeren in collectieve verdediging wordt de veiligheid van het gehele bondgenootschap versterkt, inclusief die van Nederland. Het 1GNC, het Duits-Nederlandse Legerkorps, is hiervan een concreet voorbeeld.

Zie verder het antwoord op vraag 15.

*Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie*

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Defensie op 18 juni 2026. Deze leden steunen de inzet om de afschrikking en verdediging van de NAVO te versterken, de steun aan Oekraïne voort te zetten en de Europese pijler binnen de NAVO te versterken. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

**Vraag 26**

De leden van de CDA-fractie lezen dat tijdens de Defence Ministers Meeting (DMM) wordt gesproken over nieuwe militaire plannen voor *Integrated Air and Missile Defense*. Zij begrijpen dat hierover niet alles openbaar kan worden gedeeld. Toch vragen zij de Minister om, waar mogelijk, de Kamer inzicht te geven in de Nederlandse inzet. Welke tekorten ziet de NAVO op dit moment op het terrein van lucht- en

raketverdediging? Welke gevolgen heeft dit voor Nederland? En welke Nederlandse capaciteiten zijn hierbij het meest relevant?

**Antwoord vraag 26**

Bij de afweging van de keuze voor een aanvullende capaciteiten wordt de producent inclusief de Europese/Nederlandse productiezekerheid beoordeeld. Daarbij zal ten alle tijden worden afgewogen of de keuze onze mensen voorziet van het beste meest capabele materieel. Daarnaast is Defensie nauw betrokken bij Europese en NAVO initiatieven voor IAMD en onderzoekt het de mogelijkheden voor alternatieve, in veel gevallen Europese of in Europa geproduceerde, effectoren voor de door Defensie gevoerde wapensystemen.

Tijdens de DMM zal inderdaad gesproken worden over nieuwe militaire plannen voor *Integrated Air and Missile Defense* (IAMD). Vanwege de operationele vertrouwelijkheid kan ik de Kamer hier echter niet over informeren.

**Vraag 27**

De leden van de CDA-fractie steunen een eerlijkere lastenverdeling binnen de NAVO. Deze leden lezen dat Nederland in 2026 volgens de nationale berekenwijze uitkomt op 2,01% exclusief steun aan Oekraïne en 2,26% inclusief steun aan Oekraïne. Zij vragen hoe dit zich verhoudt tot de NAVO-berekeningswijze, waarbij Nederland al op 2,59% bbp zit. Kan de Minister de Kamer een helder overzicht geven van beide rekenwijzen, zodat duidelijk is waar Nederland echt staat?

**Antwoord vraag 27**

De NAVO en nationale berekening verschillen van elkaar in dat de NAVO de defensie-uitgaven en het bbp terugrekent naar een specifiek prijspeil om te corrigeren voor inflatie, en verschillende deflatoren hanteert voor defensie-uitgaven en het bbp. Ook gebruikt de NAVO bbp cijfers van het OESO, waar voor Nederland CPB-ramingen leidend zijn. Op deze manier maakt de NAVO de verschillende nationale cijfers internationaal vergelijkbaar. Voor het opstellen van de begroting is de Nederlandse berekeningswijze leidend. Internationaal is de NAVO-berekeningswijze leidend. Voor meer uitgebreide toelichting verwijs ik u naar de Geannoteerde Agenda van de NAVO-top van 24 en 25 juni 2025.[6]

**Vraag 28**

Volgens onderzoek dat onder coördinatie van het Ministerie van Justitie en Veiligheid is uitgevoerd, kan nu al 17,45 miljard euro, ofwel 1,4% bbp, worden toegerekend aan de bredere veiligheids- en defensiegerelateerde uitgaven die uiterlijk in 2035 1,5% van het bbp moeten bedragen. De leden van de CDA-fractie vragen over welk jaar dit bedrag van 17,45 miljard euro berekend is. Daarnaast vragen deze leden welk bedrag dat jaar extra toegerekend zou moeten worden om wel te kunnen voldoen aan de 1,5%-norm. Als alle voornemens uit het coalitieakkoord worden uitgevoerd, op welk percentage komt Nederland dan in 2030 uit? De leden van de CDA-fractie vragen verder hoe de NAVO er zorg voor draagt dat de 1,5% in alle NAVO-landen op dezelfde wijze berekend wordt.

---

[6] Bijlage 2025D27847 bij Kamerstuk 28 676, nr. 519

**Antwoord vraag 28**

Zie antwoord vraag 16.

**Vraag 29**

Oekraïne laat elke dag zien dat wat betreft materieel niet alleen hoogwaardige technologie telt, maar ook massa, voorraden en snelle productie. Zonder voldoende munitie, onderdelen, drones en luchtverdediging houdt geen krijgsmacht het lang vol. De leden van de CDA-fractie steunen daarom de inzet op gezamenlijke inkoop, grotere productievolumes en meer leveringszekerheid. Zij vragen wel hoe dit concreet wordt gemaakt. Welke capaciteiten wil Nederland binnen NAVO- en EU-verband gezamenlijk inkopen? Welke rol is daarbij voorzien voor Nederlandse bedrijven?

**Antwoord vraag 29**

Nederland maakt afspraken met internationale partners om de Nederlandse en Europese strategische autonomie te vergroten en streeft daarbij naar minstens 40% gezamenlijke aanschaf. Uw Kamer wordt voor het zomerreces met de Defensienota geïnformeerd over de capaciteiten waarin Defensie de komende jaren zal investeren en mogelijk gezamenlijk met partners zal aanschaffen in EU- en NAVO-verband. Het kabinet zet zich actief in voor positionering van Nederlandse Defensie- en Veiligheidgerelateerde Technologische Industriële Basis (NLDTIB) in internationale en Europese ontwikkel- en aanschaftrajecten.

Het kabinet is voornemens zich aan te sluiten bij OCCAR, een samenwerkingsverband van nu nog zes Europese landen. Toetreding tot OCCAR draagt bij aan het versterken van de Europese defensiesamenwerking, wat een belangrijke ambitie is van dit kabinet. Bovendien biedt het de Nederlandse defensie-industrie kansen op interessante orders.

**Vraag 30**

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om expliciet in te gaan op munitieproductie. Wat is de stand van zaken van de inzet om in Nederland of samen met buurlanden meer munitie te produceren? Welke belemmeringen zitten hierbij nog in de weg: vergunningen, financiering, grondstoffen, personeel of langjarige afnamegaranties?

**Antwoord vraag 30**

Defensie streeft ernaar binnen drie jaar een munitieproductielijn voor drones te realiseren, conform motie Nanninga (Kamerstuk 36 800-X-46). Defensie werkt daarnaast via coproductie aan de opbouw van kapitale munitie, bijvoorbeeld via een initiatief samen met Duitsland. De onderhandelingen hiervoor lopen op dit moment nog. Het is in deze fase nog niet met zekerheid te zeggen welke factoren eventueel een belemmering kunnen gaan vormen.

**Vraag 31**

De leden van de CDA-fractie lezen dat Nederland internationale partners zal aansporen om financieel bij te blijven dragen aan het PURL-initiatief. Nederland heeft in totaal € 750 miljoen toegezegd. Kan de Minister aangeven welke resultaten daarmee tot nu toe zijn bereikt? Welk materieel is hierdoor geleverd of besteld? En welke Oekraïense noden blijven op dit moment het meest dringend? De leden van de CDA-fractie vragen hoe de

Minister de balans maakt tussen steun aan Oekraïne en de gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht.

**Antwoord vraag 31**

De PURL-pakketten worden samengesteld op basis van de Oekraïense behoeften en bevatten uniek Amerikaans materieel waar een kritieke behoefte aan is in Oekraïne. Dit bestaan in algemene zin uit luchtafweersystemen en bijbehorende munitie (inclusief munitie die uitsluitend door de VS wordt geproduceerd, waaronder Patriot-raketten), artilleriemunitie, gevechtsvoertuigen, reserveonderdelen en andere cruciale middelen waarmee Oekraïne zich kan blijven verdedigen tegen de Russische agressie. Oekraïne heeft met name behoefte aan additionele luchtverdedigingsmiddelen. Materieel uit PURL-pakketten is geen onderdeel van de Nederlandse voorraden en heeft niet direct een impact op de gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht. In het geval van leveringen uit eigen voorraden wordt continu rekening gehouden met de impact op de eigen gereedheid.

**Vraag 32**

De leden van de CDA-fractie steunen intensievere defensie-industriële samenwerking met Oekraïne. Kan de Minister concreet maken welke projecten met Oekraïne lopen of in voorbereiding zijn? Gaat het daarbij om drones, munitie, luchtverdediging, reparatiecapaciteit of gezamenlijke productie? En hoe wordt de Nederlandse industrie hierbij betrokken? Ook vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister in NAVO-verband zal pleiten voor meerjarige steunpakketten. Oekraïne heeft immers voorspelbaarheid nodig, en langjarig commitment geeft ook een signaal af richting Rusland.

**Antwoord vraag 32**

Het kabinet zet in op het versterken van de industriesamenwerking met Oekraïne. Nederland neemt actief deel aan het initiatief *Build With Ukraine*, waarmee coproductie met Oekraïense bedrijven in Nederland mogelijk gemaakt wordt. Dit creëert een win-win situatie: de productiecapaciteit van bewezen effectieve systemen voor Oekraïne wordt vergroot, de Nederlandse industrie wordt opgeschaald en we krijgen toegang tot innovaties van het slagveld. Zo heeft VDL heeft een licentieovereenkomst getekend met het Oekraïense GreentechHarvest voor de productie van twee typen drones. Dit is het eerste coproductieproject tussen Nederland en Oekraïne. We zoeken actief naar volgende projecten waarin de kracht van de Oekraïense en Nederlandse defensie-industrie elkaar kunnen versterken, bijvoorbeeld op het gebied van onbemenste systemen. In deze fase kan er echter geen uitspraak gedaan worden over projecten in voorbereiding met het oog op commerciële vertrouwelijkheid en operationele veiligheid. Nederland is voorstander van voorspelbare, meerjarige steun aan Oekraïne en spreekt zich daar ook in internationaal verband voor uit.

**Vraag 33**

De leden van de CDA-fractie steunen de nieuwe rol van het 1st German/ Netherlands Corps (1GNC). Het is goed dat Nederland en Duitsland samen verantwoordelijkheid nemen voor de verdediging van de oostflank. Dit past bij een sterker Europa binnen de NAVO. Deze leden lezen dat 1GNC een aansturende rol krijgt bij de verdediging aan de oostflank en bij oefenactiviteiten in vredestijd, crisis en oorlog. Zij vragen welke gevolgen dit heeft voor Nederlandse eenheden, personeel, gereedheid en oefenbe-

lasting. Heeft 1GNC voldoende capaciteit om deze nieuwe taak goed uit te voeren?

**Antwoord vraag 33**

Voor uitzendingen en oefeningen met strategisch effect beoordeelt Defensie vooraf, samen met NAVO-bondgenoten, of voldoende capaciteit, personeel en middelen beschikbaar zijn om de opdracht verantwoord en duurzaam uit te voeren. Daarbij wordt ook gekeken naar rotatie, logistieke ondersteuning en eventuele overname door opvolgende eenheden. De inzet van 1GNC staat bovendien niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van de bredere collectieve verdediging van de NAVO. De kracht van de NAVO zit juist in de gezamenlijke capaciteiten van bondgenoten. Door samen de oostflank te versterken, vergroten bondgenoten gezamenlijk de afschrikking en verdediging van het NAVO-grondgebied. Ook investeren Europese NAVO-landen, waaronder Nederland, fors in hun defensiecapaciteiten en leveren een belangrijke bijdrage aan die collectieve verdediging. Over exacte aantallen personeel, beschikbaar materieel of (gevolgen voor) operationele gereedheidsniveaus worden vanuit operationele veiligheid geen uitspraken worden gedaan.

**Vraag 34**

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet van Nederlandse Patriots ter beveiliging van het logistieke centrum van NSATU in Polen. De bescherming van deze logistieke schakel is direct verbonden met de steun aan Oekraïne en met de verdediging van NAVO-grondgebied. Deze leden lezen dat de Patriot-inzet met maximaal zes maanden wordt verlengd, terwijl NASAMS en anti-dronesystemen worden teruggehaald naar Nederland. Kan de Minister toelichten waarom juist deze keuze is gemaakt en niet een verlenging van alle capaciteiten?

**Antwoord vraag 34**

Voorop staat dat de logistieke hub in Polen die dient als doorvoerlocatie voor materieel dat wordt geleverd aan Oekraïne wordt beschermd. Daar draagt Nederland direct aan bij met de verlening van de Nederlandse Patriot-inzet. Daarnaast biedt het in september gelanceerde *Eastern Sentry* van de NAVO bescherming aan de oostflank van het NAVO-verdragsgebied. Verschillende NAVO-bondgenoten dragen hieraan bij, bijvoorbeeld met jachtvliegtuigen. Nederland heeft hier van september 2025 tot december 2025 ook aan bijgedragen met F-35's.

**Vraag 35**

De beslisnota noemt geraamde uitgaven van circa € 19 miljoen voor de verlenging van de Patriot-inzet. Kan de Minister uitsplitsen waar deze kosten uit bestaan? En is er ruimte binnen artikel 1 Inzet van de Defensiebegroting als de inzet opnieuw zou worden verlengd?

**Antwoord vraag 35**

Planmatig is de maximale financiële omvang van artikel 1 – Inzet bereikt en ook beleidsmatig wordt momenteel geen verlenging voorzien. Om operationele redenen kan over de specifieke kosten verbonden aan deze inzet geen uitspraak worden gedaan.

**Vraag 36**

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Nederlandse non-paper over een Europese interne markt voor defensie. Deze leden hebben hier enkele vragen bij.
De leden lezen dat Nederland wil dat bij Europese defensieprogramma's deelname van het mkb, startups en scale-ups wordt gestimuleerd. Hoe wil de Minister dit afdwingen? Worden er harde voorwaarden gesteld aan deelname van kleinere bedrijven? En hoe wordt voorkomen dat kleinere bedrijven alleen als onderaannemer worden gebruikt, zonder echte toegang tot kennis, opdrachten en groei? Deze leden vragen ook aandacht voor de administratieve lasten. Kleine bedrijven hebben vaak niet de capaciteit om door lange Europese procedures te komen. Kan de Minister aangeven welke regels als eerste moeten worden geschrapt of versimpeld?

**Antwoord vraag 36**

Op 1 juli zal de Europese Commissie een communicatie over de interne markt voor defensie publiceren. Het non-paper vormt onder andere de inzet van Nederland in reactie op de voorstellen van de Commissie op 1 juli, maar we kunnen nog niet vooruitlopen op de inhoud van deze voorstellen. Het kabinet hecht waarde aan het versimpelen van regelgeving voor bedrijven en aan een verlaging van administratieve lasten. Het Defensie Omnibus-pakket is hier ook een onderdeel van. Binnen de Europese Raad wordt er toegewerkt naar een compromisvoorstel. Het kabinet hoopt uw Kamer daar deze zomer verder over te kunnen informeren.

Voorstellen als AGILE worden positief geapprecieerd door het kabinet. In de positionering van Nederland in deze programma's vraagt het kabinet in Brussel bij onderhandelingen continue om deelname van het mkb te versimpelen, als ook prikkels in het programma om grensoverschrijdende samenwerkingen te stimuleren. Het stellen van harde voorwaarden is niet altijd mogelijk, ook omdat het soms niet past binnen programma's als AGILE, waar deelname is gericht op enkele entiteiten, en niet entiteiten in een consortium.

Ook wanneer mkb's actief zijn als onderaannemer kan dit leiden tot langdurige grensoverschrijdende samenwerkingen tussen Nederlandse bedrijven en Europese partners. Het is belangrijk dat onderaannemers in deze consortia onderdeel vormen van opschalingstrajecten voor kennis en innovatie. Programma's als het Europees Defensie Fonds (EDF) kunnen dit ook stimuleren.

**Vraag 37**

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet om NAVO-standaarden systematisch te gebruiken in Europese defensieprogramma's. Kan de Minister aangeven of er nu Europese programma's zijn waar NAVO-standaarden onvoldoende leidend zijn? Deze leden vragen ook of Nederland in EU-verband gaat pleiten voor het principe dat er geen Europees defensiegeld besteed mag worden als er geen sprake is van NAVO-interoperabiliteit. Zo nee, waarom niet?
De leden van de CDA-fractie lezen dat Nederland verdere convergentie van Europees wapenexportbeleid wil, om een gelijk speelveld te creëren. Deze leden vragen in dit verband wat de stand van zaken is van de afspraak uit het coalitieakkoord om toe te treden tot het Verdrag van Aken.

**Antwoord vraag 37**

Nederland streeft in de verschillende Europese defensieprojecten naar het creëren van standaardisatie en interoperabiliteit. In het kader van EU-NAVO samenwerking, is het streven om voor beide organisaties dezelfde standaarden te gebruiken. Indien NAVO-standaarden al beschikbaar zijn, dan is het Nederlandse standpunt om die als uitgangspunt te nemen. Echter, als er bepaalde operationele of andere belangen zijn, dan kan we hiervan worden afgeweken.
Nederland zal in 2030 toetreden tot het Verdrag van Aken inzake wapenexportcontrole. Het Verdrag bevordert defensiesamenwerking, specifiek de Europese ontwikkeling en productie van defensiecapaciteiten, tussen de verdragspartijen. Nederland is in overleg met partners over toetreding.

**Vraag 38**

De leden van de CDA-fractie steunen de aandacht voor hergebruik, reparatie, revisie en herproductie. Kan de Minister aangeven welke concrete kansen er zijn voor Nederland op het gebied van onderhoud, revisie en hergebruik van defensiematerieel? Wordt daarbij ook gekeken naar regionale hubs in Nederland of met buurlanden?

**Antwoord vraag 38**

Het kabinet zet in op versterking en opschaling van industrie en innovatie, onder meer door Nederlandse bedrijven vroeg te betrekken bij de ontwikkeling en aanschaf van materieel en ze op te nemen in grensoverschrijdende leveranciersketens. Hiermee worden bedrijven en kennisinstellingen beter gepositioneerd voor activiteiten in de gehele levenscyclus van het materieel.

Voor het onderhoud van het defensiematerieel werkt Defensie intensief samen met het bedrijfsleven en internationale partners en neemt deze samenwerking mee bij de uitwerking van opschaling van de krijgsmacht. Zo heeft Defensie bijvoorbeeld een samenwerkingsverband met Scania waarbij preventieve onderhoudsbeurten aan de Gryphus grotendeels door de industrie worden gedaan, wordt het onderhoud voor de mijnenbestrijdingsvaartuigen in België uitgevoerd en verloopt het onderhoud en het uitvoeren van de *Midlife Update* (MLU) voor de *Multi Role Tanker Transport* (MRTT)-vliegtuigen via de NATO Supply and Procurement Agency (NSPA).
Defensie kijkt bij de afstoting van materieel maximaal naar mogelijkheden op het gebied van hergebruik, bijvoorbeeld door schenking aan Oekraïne, verkoop aan andere landen of inruil. Alleen als dat niet kan wordt het materieel ontmanteld. Bij afstoting wordt bekeken welke kritieke strategische grondstoffen in het materieel zitten.

**Vraag 39**

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet om de toegang tot financiering voor de defensie-industrie te verbeteren. Deze leden lezen onder andere dat Nederland pleit voor verbreding van het mandaat van de Europese Investeringsbank naar kernactiviteiten op defensiegebied, zolang dit de AAA-rating en markttoegang van de bank niet schaadt. Kan de Minister aangeven in hoeverre zij hiervoor steun verwacht van lidstaten? Deze leden vragen ook hoe Nederland zelf het goede voorbeeld geeft. Welke Nederlandse publieke of publiek-private financieringsinstrumenten zijn beschikbaar voor defensiebedrijven? En sluiten deze voldoende aan bij de snelle groei die nu nodig is?

**Antwoord vraag 39**

In januari 2025 hebben 18 landen, waaronder Nederland, een brief aan de Europese Investeringsbank (EIB) gestuurd waarin de EIB werd opgeroepen om meer te doen op het gebied van veiligheid en defensie. In de brief werd de EIB onder andere opgeroepen om de lijst met uitsluitingsgronden te beperken, mits de markttoegang en AAA-rating van de EIB hierdoor niet wordt geschaad.[7] Uw Kamer zal middels het verslag van de Eurogroep/Ecofinraad van juni 2026 worden geïnformeerd over eventuele vervolgstappen van de EIB ten aanzien van defensiefinanciering.
Defensie is daarbij van mening dat Nederland ook zelf het goede voorbeeld moet geven voor wat betreft zijn eigen publiek-private financieringsinstrumenten. Zoals aangegeven in de Kamerbrief financieringsknelpunten defensie-industrie, oplossingen en actielijnen van 12 maart 2025[8], zijn er vanuit wettelijke mandaten weinig beperkingen ten aanzien van het financieren van de defensie-industrie voor de uitvoerders van publieke financieringsinstrumenten. Wel is het belangrijk om deze regelingen meer bekendheid te geven en explicieter open te stellen voor bedrijven in de defensie-industrie. Defensie heeft daartoe de afgelopen maanden samen met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat succesvol op ingezet. Zo zijn er met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland speciale defensie-rondes opgezet binnen het Thematische Technologie Transfer programma en de SEED-regeling.[9] Daarnaast heeft Defensie in samenwerking met de Regionale Ontwikkelmaatschappijen de toegang tot kapitaal voor innovatieve bedrijven in de defensie-industrie verbeterd middels de oprichting van het SecFund. Defensie verkent momenteel de mogelijkheden om de financiering van met name de latere innovatiefasen en verdere opschaling van de productiecapaciteit te stimuleren. Als onderdeel van de Economische Beleidsanalyse defensie-industrie wordt tot slot verkend of het wenselijk is om dit instrumentarium verder uit te breiden of beter te benutten gelet op de benodigde snelle groei van de defensie-industrie

*Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie*

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Defensie van 18 juni 2026. Deze leden onderschrijven het belang van een sterke NAVO, een geloofwaardige afschrikking en een eerlijkere lastenverdeling binnen het bondgenootschap.

**Vraag 40**

Deze leden lezen dat de bijeenkomst in het teken staat van de voorbereiding op de NAVO-top in Ankara, waaronder versterking van afschrikking en verdediging, verhoging van defensie-uitgaven, de defensie-industrie en steun aan Oekraïne. Kan de Minister aangeven welke concrete inzet Nederland heeft richting de top in Ankara en welke resultaten het kabinet daar minimaal wil bereiken?

---

[7] Brief aan Europese Investeringsbank (EIB) | Rijksoverheid.nl
[8] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2025/03/12/kamerbrief-financieringsknelpunten-defensie-industrie-oplossingen-en-actielijnen
[9] De Seed-regeling is een initiatief van de Nederlandse overheid dat gericht is op het ondersteunen van innovatieve start-ups.

**Antwoord vraag 40**

Over de kabinetsinzet richting de top in Ankara wordt u geïnformeerd middels de gebruikelijke geannoteerde agenda.

**Vraag 41**

De leden van de BBB-fractie lezen dat Nederland via het *Annual Strategic Level Report* aan de NAVO heeft gerapporteerd over defensie-uitgaven, capaciteitsontwikkeling en deelname aan missies en operaties. De Kamer ontving hierover slechts een vertrouwelijke bijlage. Deze leden begrijpen dat niet alles openbaar kan zijn, maar vinden het wel belangrijk dat de Kamer en de samenleving kunnen volgen waar Nederland staat bij de invulling van de NAVO-capaciteitsdoelstellingen. Kan de Minister in openbare vorm aangeven op welke hoofdterreinen Nederland voortgang boekt, waar de grootste tekorten zitten en welke capaciteiten de komende jaren de meeste aandacht vragen?

**Antwoord vraag 41**

De gespecificeerde informatie aangaande de operationele gereedheid is toegelicht in de vertrouwelijke bijlage van de «Stand van Defensie najaar 2025»[10]. Ook is uw Kamer eerder geïnformeerd over de tweejaarlijkse *NATO Defence Capability Review.* [11] Hierin bent u geïnformeerd over de stand van zaken rond de aan Nederland opgedragen prioritaire doelstellingen. De uitkomst van deze review is in het bijzijn van de bondgenoten met Nederland besproken. Na de bespreking volgt vanuit de internationale staf van NAVO de definitieve versie van het (deels vertrouwelijke) rapport. Een samenvatting van dit rapport wordt zoals gebruikelijk gedeeld met uw Kamer, deze wordt verwacht na het zomerreces.

**Vraag 42**

De leden van de BBB-fractie lezen dat de bondgenoten spreken over verhoging van defensie- en defensie-gerelateerde uitgaven naar 5% van het bbp in 2035, waarvan 3,5% voor defensie-uitgaven en 1,5% voor bredere veiligheids- en defensie-gerelateerde uitgaven. Nederland komt volgens de nationale berekenwijze in 2026 uit op 2,01% exclusief steun aan Oekraïne en 2,26% inclusief steun aan Oekraïne. Voor de bredere 1,5%-norm komt Nederland volgens de eigen inventarisatie uit op 17,45 miljard euro, oftewel 1,4%. Deze leden vragen hoe de Kamer inzicht krijgt in de precieze uitgaven die onder deze 1,5% worden geschaard. Welke uitgaven zijn meegeteld, welke niet, en hoe voorkomt het kabinet dat deze norm een boekhoudkundige exercitie wordt in plaats van een echte versterking van de weerbaarheid en ondersteuning van de krijgsmacht?

**Antwoord vraag 42**

Zie het antwoord op vraag 16.

**Vraag 43**

De leden van de BBB-fractie lezen dat het kabinet de 3,5%-norm wettelijk wil vastleggen. Kan de Minister aangeven wanneer de Kamer het voorstel tot aanpassing van de Wet financiële defensieverplichtingen kan verwachten? Wordt daarin alleen het einddoel voor 2035 vastgelegd, of

[10] Kamerstuk 36 800 X, nr. 82, 20 mei 2026, Stand van Defensie voorjaar 2026
[11] Kamerstuk 28 676, nr. 464, 5 augustus 2024, NAVO-rapport Defence Planning Capability Review over 2023 en 2024

ook een concreet groeipad met tussendoelen, zodat de krijgsmacht en de defensie-industrie langjarige zekerheid krijgen? Deze leden vragen daarbij ook hoe wordt voorkomen dat andere landen achterblijven terwijl Nederland wel snel stappen zet. Welke bondgenoten hebben inmiddels een geloofwaardig groeipad richting 3,5% en welke landen blijven achter?

**Antwoord vraag 43**

Op dit moment bereidt Defensie de wijziging van de Wet financiële defensieverplichtingen voor. De aanbieding voor internetconsultatie wordt voorzien na de zomer. Het wetsvoorstel wordt na de reguliere stappen (o.a. advisering Raad van State) zo snel mogelijk aan uw Kamer aangeboden. Conform het coalitieakkoord wordt de 3,5% van het bbp aan defensie-uitgaven vanaf 2035 wettelijk verankerd. In de memorie van toelichting wordt – net als in het coalitieakkoord – het belang van een stabiele groei benadrukt, maar er worden geen tussendoelen wettelijk vastgelegd. Door het wettelijk vastleggen van de 3,5%-norm en het benadrukken van een stabiele groei wordt aan de krijgsmacht en de defensie-industrie langjarige zekerheid gegeven. Nederland ziet de urgentie in het versterken van de bondgenootschappelijke afschrikking en verdediging en kiest daarom om proactief stappen te zetten. Van onze bondgenoten kan verwacht worden dat zij ook hun eerlijke deel van de lasten oppakken. Waar aanwijzingen bestaan dat dit niet gebeurt, zal Nederland de betrokken bondgenoten daarop aanspreken.

**Vraag 44**

De leden van de BBB-fractie lezen dat tijdens de DMM ook wordt gesproken over nieuwe militaire plannen voor Integrated Air and Missile Defense. Deze leden begrijpen dat operationele details niet openbaar kunnen worden gedeeld. Tegelijkertijd is lucht- en raketverdediging één van de meest urgente capaciteitsvragen voor Europa en Nederland. Kan de Minister, desnoods op hoofdlijnen, aangeven wat de Nederlandse inzet is bij deze plannen en hoe de uitkomsten zich verhouden tot de Nederlandse behoefte aan Patriot, NASAMS, anti-dronecapaciteit en munitievoorraden?

**Antwoord vraag 44**

Bij de afweging van de keuze voor een aanvullende capaciteiten wordt de producent inclusief de Europese/Nederlandse productiezekerheid beoordeeld. Daarbij zal ten alle tijden worden afgewogen of de keuze onze mensen voorziet van het beste meest capabele materieel. Daarnaast is Defensie nauw betrokken bij Europese en NAVO initiatieven voor IAMD en onderzoekt het de mogelijkheden voor alternatieve, in veel gevallen Europese of in Europa geproduceerde, effectoren voor de door Defensie gevoerde wapensystemen.

**Vraag 45**

De leden van de BBB-fractie lezen dat Nederland de steun aan Oekraïne onverminderd wil voortzetten en dat Nederland partners zal aansporen financieel bij te dragen aan het PURL-initiatief. Deze leden steunen het belang van Oekraïense zelfverdediging, maar vragen blijvende aandacht voor de balans tussen acute steun aan Oekraïne en de eigen gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht. Zeker bij schaarse middelen zoals Patriot-munitie is die afweging scherp. Kan de Minister aangeven hoe urgent het tekort aan luchtverdediging voor Oekraïne op dit moment is, welke bijdrage Nederland nog realistisch kan leveren en hoe wordt

voorkomen dat Nederlandse voorraden en operationele inzetbaarheid onverantwoord onder druk komen te staan?

**Antwoord vraag 45**

Het kabinet onderschrijft de acute behoefte aan luchtverdedigingsmiddelen en herkent de urgentie. Het kabinet zet zich dan ook doorlopend in om deze middelen aan te vullen. Nederland steunt de *Intergrated Air en Missile Defence Capability Coalition* en de levering van counter-drone drones. Daarnaast is Nederland de op een grote bijdrager aan het Amerikaanse PURL initiatief dat onder andere schaarse Amerikaans geproduceerde luchtverdediging levert. Materieel uit PURL-pakketten is geen onderdeel van de Nederlandse voorraden en heeft niet direct een impact op de gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht. In het geval van leveringen uit eigen voorraden wordt continu rekening gehouden met de impact op de eigen gereedheid.

Vanwege de operationele veiligheid communiceert Defensie niet over specifieke aantallen. Over de aanvulling inzetvoorraad munitie wordt jaarlijks gecommuniceerd in Defensie Projecten Overzicht middels vertrouwelijke bijlage. Uw Kamer wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken omtrent militaire leveringen aan Oekraïne, waarvan meest recentelijk op 27 februari jl. (Kamerstuk 22 054, nr. 479).

**Vraag 46**

De leden van de BBB-fractie lezen dat Nederland inzet op intensivering van defensie-industriële samenwerking met Oekraïne en op versterking van de Europese defensie-industrie. Deze leden vinden het van belang dat Nederlandse bedrijven, waaronder het mkb, startups, scale-ups en industriële partijen zoals VDL, hier concreet van kunnen profiteren. Kan de Minister aangeven hoe Nederlandse bedrijven worden betrokken bij productie, onderhoud, innovatie en opschaling, zowel voor Oekraïne als voor de invulling van NAVO-capaciteitsdoelen? Kan daarbij ook worden toegelicht hoe het Nederlandse non-paper over een Europese interne markt voor defensie bijdraagt aan minder administratieve lasten, betere toegang tot financiering, meer gezamenlijke inkoop en deelname van mkb-bedrijven aan Europese defensieketens?

**Antwoord vraag 46**

Nederland investeert in de opschaling van de industrie voor het voortzettingsvermogen van zowel Oekraïne als Europese krijgsmachten. Het streven is om tenminste 50% te verwerven bij de Nederlandse en Europese defensie industrie. Een concreet voorbeeld is de Nederlandse voortrekkersrol binnen de *Priority Capability Area* (PCA) voor drones en counter-drones. Nederland pleit hierbij voor een betere Europese samenwerking op innovatie, testen, productie, vraagbundeling en aanschaf van materieel.
Opschaling van de Nederlandse industrie gebeurt onder andere door voor de urgente behoefte van Oekraïne te verwerven bij Nederlandse bedrijven. Daarnaast zet het kabinet actief in op de industriesamenwerking tussen Nederland en Oekraïne via het initiatief *Build With Ukraine*. Dit maakt gezamenlijke productie, onderhoud en innovatie tussen Nederlandse en Oekraïense bedrijven mogelijk. De hoogste noden van zowel de eigen als de Oekraïense strijdkrachten zijn hierbij leidend.

Op 1 juli zal de Europese Commissie een communicatie over de interne markt voor defensie publiceren. Het non-paper vormt onder andere de inzet van Nederland in reactie op de voorstellen van de Commissie op

1 juli, maar we kunnen nog niet vooruitlopen op de inhoud van deze voorstellen. Het kabinet hecht waarde aan het versimpelen van regelgeving voor bedrijven en aan een verlaging van administratieve lasten. Het Defensie Omnibus-pakket is hier ook een onderdeel van. Binnen de Europese Raad wordt er toegewerkt naar een compromisvoorstel. Het kabinet hoopt uw Kamer daar deze zomer verder over te kunnen informeren.

**Vraag 47**

De leden van de BBB-fractie lezen tot slot dat het 1 German/Netherlands Corps medio 2026 een nieuwe rol krijgt binnen de regionale plannen voor de Baltische Staten en dat de Nederlandse Patriot-inzet in Polen met maximaal zes maanden wordt verlengd. Deze leden onderschrijven het belang van bescherming van de oostflank, maar vragen hoe deze taken zich verhouden tot de beschikbaarheid van personeel en materieel in Nederland. Kan de Minister aangeven welke gevolgen de nieuwe rol van 1GNC en de verlengde Patriot-inzet hebben voor gereedheid, oefening, onderhoud en inzetbaarheid van de Nederlandse krijgsmacht? Is de Minister bereid de Kamer hierover, waar nodig vertrouwelijk, nader te informeren?

**Antwoord vraag 47**

Zoals toegezegd inde Kamerbrief «Geannoteerde Agenda bijeenkomst NAVO-Ministers van Defensie van 18 juni 2026[12] kan op verzoek van de Kamer een vertrouwelijke technische briefing worden georganiseerd voor nadere toelichting over de taken en verantwoordelijkheden van 1GNC.

Zie verder het antwoord op de vragen 15 en 33.

[12] Kamerstuk 28 676, nr. 560